HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אף זו דברי ר' שמעון אבל חכמים אומרים שלשתן אסורות תניא כוותיה דרב יהודה אליבא דשמואל א"ר שמעון למה הדבר דומה לשלש חצירות הפתוחות זו לזו ופתוחות לרה"ר עירבו שתים עם האמצעית זו מביאה מתוך ביתה ואוכלת וזו מביאה מתוך ביתה ואוכלת זו מחזרת מותרה לתוך ביתה וזו מחזרת מותרה לתוך ביתה אבל חכמים אומרים שלשתן אסורות ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל חצר שבין שני מבואות עירבה עם שניהם אסורה עם שניהם [א] לא עירבה עם שניהם אוסרת על שניהן היתה באחד רגילה ובאחד אינה רגילה זה שרגילה בו אסור וזה שאינה רגילה בו מותר אמר רבה בר רב הונא [ב] עירבה עם שאינה רגילה בו הותר רגילה לעצמו ואמר רבה בר רב הונא אמר שמואל [ג] אם עירבה רגילה לעצמו וזה שאינה רגילה בו לא עירב והיא עצמה לא עירבה דוחין אותה אצל שאינה רגילה בו וכגון זה א) כופין על מדת סדום אמר רב יהודה אמר שמואל [ד] המקפיד על עירובו ב) אין עירובו עירוב מה שמו עירוב שמו ר' חנינא אמר עירובו עירוב אלא שנקרא מאנשי ורדינא אמר רב יהודה אמר שמואל [ה] החולק את עירובו אינו עירוב כמאן כבית שמאי דתניא ג) חמשה שגבו את עירובן ונתנוהו בשני כלים ב"ש אומרים אין זה עירוב וב"ה אומרים הרי זה עירוב אפילו תימא ב"ה [ו] עד כאן לא קאמרי ב"ה התם אלא דמליין למנא ואייתר אבל היכא דפלגיה מיפלג לא ותרתי למה לי צריכי דאי אשמעינן התם משום דקפיד אבל הכא אימא לא ואי אשמעינן הכא משום דפלגיה מיפלג אבל התם אימא לא צריכא אמר ליה ר' אבא לרב יהודה בבי מעצרתא דבי רב זכאי מי אמר שמואל החולק את עירובו אינו עירוב והאמר שמואל [ז] בית שמניחין בו עירוב אינו צריך ליתן את הפת מ"ט לאו משום דאמר דכיון דמנח בסלא כמאן דמנח הכא דמי ה"נ כיון דמנח בסלא כמאן דמנח הכא דמי א"ל התם אע"פ שאין פת מ"ט דכולהו הכא דיירי אמר שמואל עירוב משום קנין וא"ת מפני מה אין קונין במעה מפני שאינה מצויה בערבי שבתות היכא דעירב מיהו לקני גזירה שמא יאמרו מעה עיקר וזמנין דלא שכיח מעה ולא אתי לאיערובי בפת דאתי עירוב לאיקלקולי רבה אמר [ח] עירוב משום דירה מאי בינייהו איכא בינייהו כלי ופחות משוה פרוטה

וקטן

אף זו דברי ר' שמעון. אפילו להשתמש שתיהן עמה ר' שמעון הוא דשרי דהא אפילו אמצעית בשתיהן נמי שרי אבל לרבנן פליגי בכולה ואמרו שלשתן אסורין זו עם זו. ל"א אף זו דברי ר"ש ר' שמעון גופיה לא שרי אלא חיצונות באמצעית וקשיא לי הא תנן במתניתין [מה:] היא מותרת עמהן ועוד מאי אף הכי איבעי ליה למימר זו דברי ר"ש אף משמע דבתרוייהו שרי. ולשון אחרון זה שמעתי וכן עיקר והיא מותרת עמהן דמתניתין מתרץ לך שמואל דהיתר שימוש שבאמצעית קאמר דומיא דהוא מותר עמהן דרישא ואיידי דתנא רישא הוא מותר עמהן תני נמי סיפא ואף זו הכי משמע אף ר' שמעון המיקל אוסר בזו דאין אמצעית מותרת בחיצונות אף איסור זה ר"ש נמי אמרו כרבנן. ואלישנא קמא קשיא מאי ואזדא שמואל לטעמיה אי נמי הוה אמר כרב הוה מצי נמי למימר לרבנן עירבה עם שתיהן אסורה עם שתיהן דאין ב' רשויות משתמשות לרשות אחת: **תניא כוותיה דשמואל.** דאפילו ר"ש לא התיר אמצעית בחיצונות כדקתני זו מביאה מתוך ביתה כו' ואילו אמצעית בחיצונות לא קאמר: **ואזדא שמואל לטעמיה** דאמר אף לר"ש אין שתי רשויות משתמשות לרשות אחת: **למה הדבר דומה.** אשלשה ששבתו בדרך קאי: **זו מביאה.** באמצעית ואוכלת וזו מביאה באמצעית ואוכלת: **חצר שבין שני מבואות.** פתוחה לשניהן: ה"ג **עירבה עם שניהן אסורה עם שניהן.** אפילו לרבי שמעון והיינו שמואל לטעמיה דאמר שמואל ד) הלכה כדברי המיקל בעירוב ואי הוה שרי ר"ש בהא לא הוה אמר שמואל אסורה עם שניהן: **לא עירבה עם שניהן.** לא עירבה לא עם זו ולא עם זו: **אוסרת על שניהן.** מלהוציא מחצרותיהן למבוי וכגון שרגילה כל ימות החול לצאת ולבא בשניהן דרך פתחים דריסת הרגל יש לה ואוסרתן כדמפרש דאי לא הויא רגילה אלא בחד לא אסרה אאידך ואע"ג דרגילה עם שניהן זו היא תקנתה מערבת עם האחד וגליא דעתה שנסתלקה מן האחר ומותר האחד לעצמו: **היתה באחד רגילה.** לצאת ולבא כל שעה ובאחד אינה רגילה ולא עירבה לא עם זו ולא עם זו זה שרגילה בו אסור שחצר זו אוסרת עליו דמיניה הוא והרי לא עירבה והאחר מותר שאינה הימנו: **הותר רגילה לעצמו.** דהא סלקא נפשה מיניה: **וזה שאינה רגילה בו לא עירב.** אפילו בפני עצמו: **והיא נמי לא עירבה.** לא עם זה ולא עם זה: **דוחין אותה אצל שאינה רגילה.** שלא לאסור על זה שעירב הואיל והאי לא מפסדא מידי דהא לא עירב: **מדת סדום.** דאפילו מידי ה) דלא חסר ביה לא מהני לחבריה והכא על כרחיה דחינן ליה גביה: **מדת סדום.** שלי שלי ו): **המקפיד על עירובו.** אם יאכל אחד מבני חבורה את הפת שנתן הוא: **עירוב שמו.** שיהו כולן מעורבין ומרוצין בו שלא ימחה זה בחברו אלא שותפות נוחה ועריבה: **אנשי וורדינא.** ליקנין היו: **החולק.** בשני כלים אינו עירוב משום האי טעמא גופיה דמה שמו עירוב שמו: **דמלא למנא ואייתר.** שלא יכול הכלי להחזיק כל העירוב ולא חילקו מדעת וכי קאמר שמואל כגון שחילקו מדעת: **ותרתי למה לי.** לשמואל הואיל ותרוייהו חד טעמא דקפיד וחולק: **דמיפלג פלגיה.** ובטל שמיה דעירוב משמע מעורב: **שמניחין בו עירוב.** ארבעה שגבו עירובן ונתנוהו בבית חמישי אין צריך להניח שם פיתו: **לאו משום דכיון דמנח ליה.** לבעל הבית ריפתא בסלא דידיה שהוא אוכל ממנו כמאן דמנח בכלי עם העירוב דמי: **דכולהו הכא דיירי.** משום פיתן הויא להו דירתן וכ"ש בעל הבית שהוא דר שם ממש בתוכו ואפילו אין לו פת בכל הבית שפיר דמי: **עירוב.** שהוא מצרפן טעמא משום קנין שמקנה להו בעל הבית רשותו ונמצאו כולם בעלים בבית זה שהעירוב מונח בו וכל חצר משועבדת לרשותם זו ואחת היא: **ומפני מה אין מערבין במעה.** ליתן כל אחד ואחד מעה ומעותיו יקנו לו רשות חבירו: **לאיקלקולי.** להשתכח תורת עירוב: **משום דירה.** שדעתו של אדם על פיתו והוו להו כאילו דיירי בההוא ביתא ואין בחצר זו אלא דירה אחת והרי כל רשות החצר מיוחדת לבית זה: הכי גרסינן **איכא בינייהו כלי ושאין בו שוה פרוטה וקטן.** למאן דאמר משום קנין יכולין לקנות בסודר כדרך שאר קנין ואין יכולין לקנות בפת שאין בו שוה פרוטה ואפילו הויא מזון ב' סעודות ואין יכול לעשות הקטן שליח לערב עליו עירובי חצירות דלאו בר מקנה ואקנויי הוא ולמ"ד משום דירה לא מהני קנין סודר ומערבין באוכל שאין בו שוה פרוטה וקטן גובה את העירוב דפת משויא להו חדא דירה וקטן לאו מידי עביד:

למקום

זו מביאה מתוך ביתה ואוכלת. לפ"ה דווקא נקט אבל אמצעית בחיצונות לא ולר"ת איכא למימר דלרבותא נקט דכ"ש אמצעית בחיצונות דליכא למגזר כולי האי ולפי' מהר"י נקט הא משום דמהא פריך לרבנן מאי שנא התם דפליגיתו וגזריתו והכא לא גזריתו מכדי למה הדבר דומה כו':

עירוב משום קנין. פירוש דבהאי פת מיקני רשות להדדי אע"ג דפירי לא עבדי חליפין מ"מ קנו בתורת דמים וא"ת והתנן לקמן בהדר (דף עח.) בעל הבית שהיה שותף לשכיניו לזה ביין ולזה בשמן אין צריך לערב ואמר בהדר (דף עג:) נמי בני חבורה שהיו מסובין וקדש עליהם היום סומכין על הפת שעל השולחן משום עירוב ולמ"ד משום דירה אתי שפיר וי"ל דכיון שיש קירוב דעת ביניהן עשאוה חכמים כאילו הקנו זה לזה: **מפני** שאינה מצויה. ובשאר דברים נמי אין מערבין עירובי חצירות אלא בפת דשכיח טפי וגבי שיתוף הקילו שלא להצריך פת ושרי בשאר דברים דשכיחי קצת אבל במעה דלא שכיח כלל לא: **איכא** בינייהו כלים ופחות משוה פרוטה. דלמ"ד משום קנין אין מערבין בפחות משוה פרוטה אע"ג דאיכא מזון ב' סעודות וא"ת וכי איכא שוה פרוטה להוי עירוב אע"ג דליכא מזון ב' סעודות דהא אפילו בכלי הוי עירוב למ"ד משום קנין אם כן מה צריך ב' סעודות וי"ל כשמפרש ועושה דרך קנין לא בעי חזי לאכילה וקונה אפילו בכלי אבל בסתם כמו שרגילין לערב שאין מפרשין ומדקדקין לעשות דרך קנין בעי נמי שיהא בו חשיבות אוכל:

וקטן

מסורת הש"ס

א) [ב"ב יב: נט. קסח.], ב) [לקמן סח.], ג) [לעיל מח:], ד) [ירוש' עירובין פ"א ה"א], ה) בס"א: אמידי, ו) [אבות פ"ה מ"י],

עין משפט נר מצוה

מו א ב ג מיי' פ"ה מהל' עירובין הלכה ז ח ט טוש"ע א"ח סי' שפו סעיף ט:

מז ד מיי' שם הלכה ב טוש"ע א"ח סי' שסו סעיף ה:

מח ה ו מיי' פ"א מהל' עירובין הלכה יח סמג עשין א טור ש"ע א"ח שם סעיף ד:

מט ז ח מיי' שם הלכה טז טור ש"ע שם סעיף ג:

מוסף רש"י

מדת סדום. זה נהנה וזה לא חסר (ב"ב יב:) לא היו עושין טובה (כתובות קג.) אין מהנה לחבירו אע"פ שאין חסר בכך כלום (רשב"ם ב"ב נט.) מדת סדום כדתנן (אבות פ"ה מ"י) האומר שלי שלי שלך שלך זו מדה בינונית ויש אומרים זו מדת סדום (רשב"ם ב"ב קסח.). **מאנשי וורדינא.** שם מקום (נדה יט:) אנשים לקנים וצרי עין בממונן היו (ביצה כז.). **חמשה שגבו את עירובן.** שהיו דרין בחצר אחת וגבו מכל אחד את עירובו להתיר את חצירן להוציא מבתיהן לחצר (לעיל מח:). **ונתנוהו בשני כלים.** בבית אחד (שם). **עירוב משום דירה.** דבית שנותנים בו הפת של עירוב הוי כאילו כולן דרין בתוכו ונמצאת כל החצר משתמשת לבית אחד (סוכה ג:).

רבינו חננאל

תניא כשמואל אמר רבי שמעון למה הדבר דומה לשלש חצירות הפתוחות זו לזו כו', עד חכמים אומרים שלשתן אסורות. ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל חצר שבין שני מבואות עירבה עם שניהם אסורה עם שניהם, כחכמים דאמרי שלשתן אסורות זו עם זו. לא עירבה עם שניהם אוסרת על שניהם. במבוי אחד רגילה לערב עמו ובאחד אין רגילה, המבוי שהיא רגילה לערב עמו אסור, והאחד שאינה רגילה עמו מותר. ואם חזרה חצר זו ועירבה עם מי שלא היתה רגילה לערב עמו, הותר המבוי שהיתה רגילה בו שכבר סילקה עצמה מן המבוי הזה וחזרה על האחר. ואם עירבו בני המבוי שהיתה רגילה חצר זו לערב עמהן, וזו החצר לא עירבה עמהן ולא עם בני מבוי האחר, וגם בני אותו מבוי אפי' לעצמם לא עירבו, דוחין זו החצר שלא עירבה עמהן אצל המבוי שלא עירב ואומרים שמכלל אותו מבוי הוא, שבני אותו מבוי אין מפסידין כלום, דבלא זו נמי אסורין הן דהא לא עירבו. כי מצטרפא בהדייהו למשרא בני המבוי שהיתה רגילה

רבינו חננאל (המשך)

בו שפיר דמי, דכגון זה כופין על מידת סדום. אמר שמואל המקפיד על עירובו. פי' המדקדק שלא יתערב לו עם (אחרון) [אחרים] כדי שלא יקח פחות משלו אינו עירוב. לפי שלא נקרא עירוב אלא שמתערב. ר' חנינא אמר עירובו עירוב אלא שנקרא מאנשי וורדינא. פירוש אנשי וורדאן היו ידועין בציקנות ובצרות עין. אמר רב יהוד' אמר ר' שמואל החולק עירובו בשני כלים אפילו לבית הילל אין עירובו עירוב. עד כאן [לא] קאמ' בית הילל דעירובו עירוב אלא היכא דמלייה למנא ואותיר אבל פלגיה הוא (פליג') מיפלג אין עירובו עירוב. ומי אמר שמואל הכי שהחולק לעירובו אינו עירוב, והא אמר שמואל בית שמניחין בו עירוב אין צריך ליתן פת עמהן. מאי טעמא לאו משום דאמרינן פת דמנחא בסלא כמאן דמנחא בהדי עירוב דמי. ושנינן לא הכי קאמר שמואל אין צריך להיות לו פת בבית מאי טעמ' כולהו הכא דיירי, כלומר [כל ה]עירובין קיבצם אצלו בזה הבית, לפיכך הוא אין צריך כלום. אמר שמואל עירוב משום קיניין מקום. וא"ת (מה אמר) [מפני מה] אין קונין במעות לפי שאין מצויין בערב שבת. ואקשינן אי הכי אי עירב במעות ליהוי עירוב, אלמא [תנן] הנותן מעה לנחתום כדי שיזכה בעירוב א) כו'. ודחינן דילמא אתי למימר מעה עיקר וזימנין דליכא מעה ולא מערב בפת. רבה אמר עירוב משום דירה. איכא בינייהו שנתן לשכינו כלי שאין בו שוה פרוטה, לשמואל [הוי עירוב] דהא קיניין איתיה בפחות משוה פרוטה. לרבה לא הוי עירוב.

א) לא זכו לו מעותיו לקמן דף פא ע"א.